

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-24-14
Otsuse kuupäev	22. september 2014
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Tõnu Anton, Hannes Kiris, Lea Kivi ja Tambet Tampuu
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 56 lg 1 koostoimes lisaga 1 (alates 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 700 000 krooni kuni 800 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 65 000 krooni
Menetluse alus	Tartu Ringkonnakohtu 13. juuni 2014. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-37376
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse § 56 lg 1 koostoimes lisaga 1 (alates 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) oli põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 700 000 krooni kuni 800 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 65 000 krooni.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Osatühing AXATEM (hageja) esitas 10. juunil 2009 Viru Maakohtule Osatühingu Select Service (kostja) vastu hagi hinnaga 800 000 krooni (51 129 eurot 32 senti). Hageja tasus 5. juunil 2009 riigilõivu 65 000 krooni (4154 eurot 26 senti).
2. Viru Maakohus rahuldas 25. veebruari 2014. a otsusega hagi ja jättis menetluskulud kostja kanda.
3. Kostja esitas 27. märtsil 2014 Viru Maakohtu 25. veebruari 2014. a otsuse peale apellatsioonkaebuse Tartu Ringkonnakohtule.
4. 10. juunil 2014 esitasid hageja, kostja, Osatühing Avoterm ja Avo Kangro Tartu Ringkonnakohtule kompromissilepingu, milles palusid kinnitada kompromissi ning lõpetada tsiviilasjas menetlus.
5. Koos kompromissilepinguga esitas hageja ringkonnakohtule avalduse tagastada hagiavalduse esitamisel enam tasutud riigilõiv 3204 eurot 26 senti. Avalduse kohaselt oli hagiavalduse esitamise ajal kehtinud riigilõivu määr 65 000 krooni põhiseadusega vastuolus ja tasuda oleks tulnud 950 eurot, mis oli riigilõiv hagilt hinnaga 50 000 eurot kuni 75 000 eurot alates 1. juulist 2012 kehtinud riigilõivuseaduse lisa 1 järgi.
6. Tartu Ringkonnakohus tühistas 13. juuni 2014. a määrusega Viru Maakohtu 25. veebruari 2014. a

otsuse ja kinnitas kompromissi.

RINGKONNAKOHTU MÄÄRUS

7. Tartu Ringkonnakohus rahuldab 13. juuni 2014. a määrusega hageja avalduse tagastada enam tasutud riigilõiv. Ringkonnakohus tunnistas hagi esitamise ajal kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) § 56 lg 1 koostoimes lisaga 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 700 000 krooni kuni 800 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 65 000 krooni, põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata ning edastas kohtumääruse põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamiseks Riigikohtule.

8. Tegemist on sedavõrd suure riigilõivuga, mis takistab isikuid oma õiguste teostamiseks kohtusse pöördumast. Ebaoproportsionaalselt kõrge riigilõiv võib riivata põhiseaduse (PS) §-s 32 ette nähtud omandipõhiõigust, arvestades seda, kui suurest osast oma varast pidi avaldaja loobuma, et riigilõivu tasuda. Ringkonnakohus märkis, et Riigikohus on 19. veebruari 2013. a otsusega kohtuasjas nr 3-4-1-28-12 tunnistanud põhiseaduse vastaseks sama riigilõivumäära eurodes, mis kehtis 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012.

9. Kohus lähtus põhiseaduspärase riigilõivu määramisel alates 1. juulist 2012 kehtima hakanud RLS § 57 lg-st 1 koostoimes lisaga 1, mille järgi tuleb hagilt hinnaga kuni 75 000 eurot tasuda riigilõivu 950 eurot. Ringkonnakohus leidis, et hagejale tuleb tagastada enamtasutud riigilõiv 3204 eurot 26 senti.

10. Tartu Ringkonnakohtu 13. juuni 2014. a määrus saabus Riigikohtusse 13. juunil 2014.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

11. **Riigikogu** on seisukohal, et enne 30. juunit 2012 kohtumenetluses kehtinud riigilõivud olid ebaoproportsionaalsed ja tuleb seetõttu põhiseaduse vastaseks tunnistada.

12. **Hageja** leiab, et vaidlusalused sätted olid põhiseadusega vastuolus.

13. **Õiguskantsler** on seisukohal, et Tartu Ringkonnakohtu 13. juuni 2014. a määrukses esitatud põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse taotlus on lubatav, kuna hageja esitas enamtasutud riigilõivu tagastamise avalduse tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 150 lg-s 6 sätestatud tähtaja jooksul. Õiguskantsler leiab, et hagiavalduse esitamise ajal (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010) kehtinud RLS § 56 lg 1 koostoimes sama seaduse lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 700 000 krooni kuni 800 000 krooni tasuda riigilõivu 65 000 krooni, oli vastuolus PS § 15 lg-ga 1 ning §-ga 11.

14. **Justiitsminister** leiab, et vaidlusalune säte oli põhiseadusega kooskõlas.

PÕHISEADUSEGA VASTUOLUS OLEVAKS TUNNISTATUD SÄTTED

15. Riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 „Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine“ lg 1:

„(1) Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.“

16. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses“ (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
700 000	[---]
800 000	65 000

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

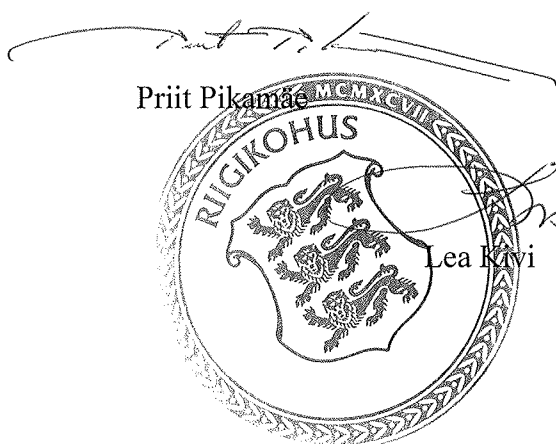
17. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamisel asjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lg 2).

18. Kolleegium leiab, et TsMS § 150 lg 6 alusel esitatud enamtasutud riigilõivu tagastamise avalduse lahendamisel Tartu Ringkonnakohtus olid RLS § 56 lg 1 koostoimes lisaga 1 alates 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis asjassepuutuvad sätted osas, mis nägid ette, et hagiavalduselt hagi hinnaga üle 700 000 krooni kuni 800 000 krooni tuli tasuda riigilõivu 65 000 krooni.

19. Hagiavalduselt riigilõivu tasumise nõue ja selle määr riivavad eeskätt PS § 15 lg 1 esimeses lauses tagatud igäihe põhiõigust pöörduda oma õiguste rikkumise korral kohtu poole. Riigikohus on leidnud, et kõrgeast riigilõivumäärast tulenev põhiõiguste riive ei ole menetlusökoonoomia ja õigusemõistmise kulude kandmises osalemise eesmärkide saavutamiseks proportsionaalne (vt nt Riigikohtu üldkogu 6. märtsi 2012. a otsus kohtuasjas nr 3-2-1-67-11, punktid 27–28).

20. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tunnistab 19. veebruari 2013. a otsusega asjas nr 3-4-1-28-12 põhiseadusega vastuolus olevaks praegu vaidlustatud riigilõivumääraga sama riigilõivumäära eurodes ehk 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis RLS § 57 lg 1 ja lisa 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 44 738 euro 15 senti kuni 51 129 eurot 31 senti tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 4154 eurot 25 senti.

21. Kolleegium jääb Riigikohtu varasemas praktikas võetud seisukohtade juurde ning samadel kaalutlustel ja PSJKS § 15 lg 1 p-le 5 tuginedes tunnistab, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lg 1 koostoimes lisaga 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 700 000 krooni kuni 800 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 65 000 krooni.

Priit Pikamäe

Tõnu Anton

Hannes Kiris

Tambet Tampuu